

KÓRHÁZ SZERVEZÉSI STRUKTURA ELEMZÉSE KORRELÁCIÓSZÁMITÁSSAL

Rácz Lajos .

MN Központi Katonai Kórház

A felgyorsult társadalmi, tudományos és műszaki fejlődés a gazdasági környezetet állandó mozgásban, változásban tartja. A szervezeteknek, így az egészségügyi rendszereknek is - ha a fejlődéssel lépést akarnak tartani - alkalmazkodniuk kell ezekhez a változásokhoz. A szervezetek innovációját nem lehet megoldani csak a korszerű technika alkalmazásával, innoválni kell a munkaerő szakmai kulturális szintjét és a szervezési-vezetési rendszert is. A vezetési rendszer innovációjához meg kell keresni és fel kell mérni az egészségügyi szervezetekre ható külső és belső tényezőket. A szervezet működésében keletkező zavarok valódi okához csak a befolyásoló tényezők felkutatásán, mérésén és elemzésén keresztül juthatunk el. A bonyolult kibernetikai rendszerek megismeréséhez - amilyen a szervezési-vezetési struktúra - meg kell ismernünk a befolyásoló tényezőket és valamilyen módszerrel meg kell kísérelnünk azok mérését. Minél bonyolultabb egy rendszer, megismeréséhez annál nagyobb mértékben van szükség a mérésre, ezzel azonban együtt növekszik a mérés nehézségi foka és pontatlansága is.

A szervezési struktúrák mérésére, összehasonlítására a kontingenciaelmélet lehetőséget ad, hozzájárulnak ehhez még a szociológiai, pszichológiai, matematikai és rendszerelméleti kutatások, amelyek segítségével egyre inkább lehetővé válik a komplex rendszerek elemzése. E kutatások lehetővé teszik az interdiszciplináris, többtényezős döntésemélet kifejlődését és a szervezet-fejlesztésben való hasznosítását.

A szervezési rendszer méréséhez egy kontingenciális struktúra modellt alkottam a független és függő változók kapcsolatrendszerének bemutatására. A modell felépítésénél megkülönböztetek külső /környezeti/ független változókat és belső /környezeti/ független változókat. Független változók közé sorolom a külső és belső szervezési adottságokat, a szervezési karakterisztikát /a kontextuális tényezőket/. A függő változók közé sorolom a vezetési rendszer elemeit. Az egészségügyi szervezetet rendszerként fogom fel, a rendszert a struktúrája alapján elemzem. Feltételezem, hogy a szervezet struktúrája és eredményessége között kapcsolat áll fenn. A felállított modellt jelenleg hazai környezetben működő egészségügyi szervezetekben vizsgáltam. A független változók, függő változók, a szervezet eredményessége, valamint ezek egymás közötti kapcsolatának megállapításához és méréséhez korrelációs számítást alkalmaztam.

A vizsgálódásom tárgyánál az egészségügyi rendszer modellnél a teljesség igénye nélkül az alábbi független és függő változókat vettem figyelembe:

Külső független változók:

- társadalmi rendszer,
- gazdasági, irányítási rendszer,
- tudományos környezet,
- függőségi viszony,
- pozicionális helyzet.

Belső független változók:

- nagysága,
- telepítési helyzete,
- eredete és fejlődése,
- profilja és az alkalmazott technológia,
- a munkaező szakmai szintje, kulturáltsága, magatartása, elvárásai,
- a munkakörülmények /anyagi, pénzügyi lehetőségek, műszaki állapot/,
- a szervezet jellemzői /szokások, hagyományok/.

Függő változók /a vezetési rendszer elemei/:

- tervezés és informálódás,
- szervezés és szabályozás,
- operatív vezetés és kommunikáció,
- ellenőrzés.

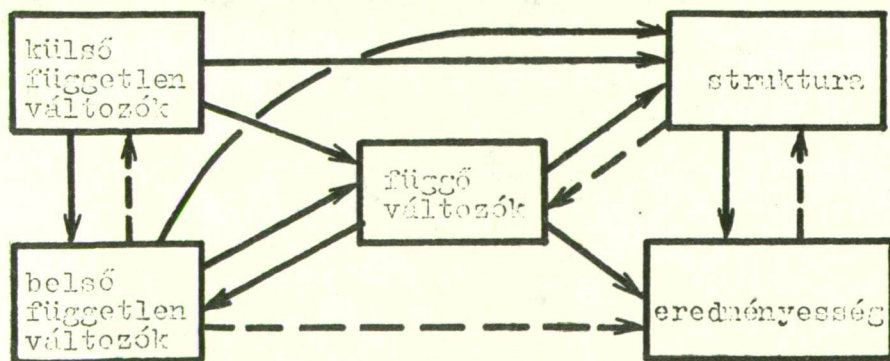
A független és függő változók korrelációja

A szervezeti struktúrákat elemző szakirodalomban széles körben alkalmazzák a többváltozós analízis számításokat. Korrelációs számítást használt a független és függő változók kapcsolatának elemzésénél Woodward [1]. Mérései alapján szoros kapcsolatot mutatott ki a független változók és a struktúra jellemzői között. Korrelációs módszereket használ Marosi Miklós [2] is a szervezeti struktúrák elemzéséhez. A független és függő változók, valamint az eredményesség kapcsolatát, elméleti logikai összefüggések empirikus adatait matematikai-statisztikai eszközökkel mérem.

Az empirikus uton elméleti-logikai módszerekkel megállapított korrelációs értékeket a jobb áttekintés érdekében a következő módon transzformáltam:

- szoros korreláció /korrelációs együttható $r=\pm 1$, pozitív, illetve negatív korreláció/
- közepes korreláció / $1 > r > 0,5$ / a táblázatban $\pm 0,67$
- gyenge korreláció / $0,5 > r > 0$ / a táblázatban $\pm 0,33$
- nincs korreláció / $r=0$ / a táblázatban 0.

A következőkben bemutatom a független változók, függő változók, a struktúra és az eredményesség közötti feltételezett kapcsolatrendszert.

(1)

A vázlat alapján többdimenziós összefüggésrendszert kell elemeznünk. A többdimenziós kapcsolatrendszert a megfelelő szemléltetés és elemzés érdekében leegyszerűsítettem négy kétváltozós függvényre, és az értékek egyidejűségét feltételezem. Az összefüggésrendszert a matematikai-statisztikai módszerek közül a lineáris korreláció alkalmazásával mérem. A többdimenziós kapcsolatrendszert négy kétdimenziós összefüggésrendszerre redukáltam /a harmadik dimenzióban az egyidejűséget feltételeztem/.

A négy kétdimenziós összefüggésrendszer a következő:

- Független változók korrelációja.
- Független és függő változók korrelációja.
- Függő változók korrelációja.
- Függő változók és teljesítmény korrelációja.

A korrelációs koeficiensnek egy fiktív egészségügyi szervezet empirikus adatait tükrözik.

A modellben elméleti-logikai összefüggésekkel, valamint a korrelációs számításokkal egy módszert óhajtottam bemutatni a valóságban létező egészségügyi szervezési strukturák mérési lehetőségeiről. A bonyolult rendszerek - amilyenek az egészségügyi rendszerek is - mérése nehéz, leegyszerűsítve pontatlan és sok szubjektív elemet tartalmaz. Azonban nagy vonalakban mégis lehetőséget teremt a szervezeten belüli zavar, illetve veszteség források feltárásához és a vezetés belső rendszerének fejlesztéséhez. A bemutatott modellen megállapítható például, hogy a tervezés /informálódás/ és a szervezés /szabályozás/ hiányosságait az operatív vezetésnek kell helyesbiteni, ami a vezetők napi munkáját jelentős mértékben megnöveli, rögtönzéseket, meggondolatlan döntéseket eredményez és ez a szervezet bajait örvényyszerűen növeli.

A módszer pontatlansága, szubjektív vonásai ellenére azonban egy mérési módszert jelent mégis az egészségügyi szervezési strukturáknál és lehetőséget biztosít a rugalmas, korszerű vezetési rendszerek /célok és részvétel alapján való vezetés, kivételes beavatkozás elvén alapuló vezetés, stb./ bevezetéséhez, adaptálásához.

Irodalom

- [1] Woodward I: Industrial organization. Oxford University Press, London, 1965.
- [2] Marosi Miklós: Szervezés, ösztönzés, hatékonyság. KJK, Bp. 1978.

Független változók korrelációja

Független változók	társ.rend.	gazd.ir.	tud.kör.	függőség	pozíció	nagyság	telepítés	eredet	profil	munkaerő	m.körülm.	szokások
társadalmi rend	-	1	-	1	-	0,33	-	1	-	0,67	0,67	-
gazd.irányítás	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	0,67	-
tud.környezet	-	-	-	-	1	-	-	-	0,67	-	-	-
függőségi viszony	-	-	-	-	-	-	-	0,67	0,67	0,67	-	-
pozicionális helyzet	-	-	-	0,67	-	-	-	0,67	0,67	0,67	0,67	-
nagyság	-	-	-	-	0,67	-	-	0,67	0,67	0,67	0,67	0,67
telepítés helyzete	-	-	1	0,67	-	-	-	0,67	0,67	0,67	0,67	0,67
eredet, fejlődés	-	-	-	1	1	1	1	-	1	0,67	0,67	0,67
profil, techn.	-	-	0,33	-	0,67	-	-	0,67	-	0,67	0,67	-
munkaerő színvonala	-	-	-	-	0,67	-	-	0,67	0,67	-	0,67	0,33
munkakörülmények	-	-	-	-	0,67	-	-	0,67	-	0,67	-	0,33
szokások, intézmények	-	-	-	-	-	-	-	0,67	0,67	-	-	-

Független és függő változók korrelációja

függő vál- tozók	tervezés	szervezés	operatív irányítás	ellenőrzés
független változók				
társadalmi rend	0,67	0,67	0,67	0,67
gazd.irányítás	0,67	0,67	0,67	0,67
tudományos környezet	0,67	0,67	0,67	0,67
függőség	0,67	1	0,67	1
pozicionális helyzet	-0,33	-0,33	-0,33	-0,33
nagyság	0,67	0,67	0,67	0,67
telepítés helye	0	0	0	0
eredet, fejlődés	0,33	0,33	0,33	0,33
profil és technológia	0,67	0,67	1	0,33
munkaerő színvonala	0,67	0,33	0,67	0,67
munkakörülmények	0,67	0	0,33	0,33
szokások, hagyományok	0,67	0,67	1	0,67

Függő változók korrelációja

függő változók	tervezés	szervezés	operatív irányítás	ellenőrzés
tervezés	0	0,33	-0,67	0,67
szervezés	0,33	0	-0,67	0,33
operatív irányítás	-0,67	-0,67	0	0,67
ellenőrzés	0,33	0,33	0,67	0

Függő változók és az eredményesség
korrelációja

függő változók	eredményesség
tervezés	0,33
szervezés	0,33
operatív irányítás	1
ellenőrzés	0,33